

1) PRINCÍP DÔSTOJNOSTI ĽUDSKEJ BYTOSTI.

... alebo o základnej rovnosti všetkých ľudí bez ohľadu na čokoľvek ostatné.

BOŽIE SLOVO:

(1 Kor 3, 16-17)

Čítanie z 1. listu sv. apoštola Pavla Korinťanom: *Neviete, že ste Boží chrám a že vo vás prebýva Boží Duch? Kto by teda Boží chrám zničil, toho Boh zničí. Lebo Boží chrám je svätý - a ním ste vy. Počuli sme Božie slovo.*

KATECHÉZKA

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 718)

Sme katolíci. To znamená, že máme ten najucelenejší, najkomplexnejší a najdokonalejší obraz Vesmíru, spoločnosti a človeka v ňom, ktorý zahŕňa rovnako jeho telo i dušu, zahrňuje čas i Večnosť, zem i Nebo, ľudstvo i jeho Stvoriteľa, Vykupiteľa a Zbožšťovateľa. Vidíme ľudské dejiny a rozumieme ich podstatu, vnímame rovnako slobodnú vôľu a túžbu človeka po dobre i otroctvo dedičného hriechu a náklonnosť človeka na zlo. Máme možnosť mať ten najtriezvejší a najrealistickejší pohľad na toto všetko – a to nie je len nejaká márna chvála. Dejiny i sama Západná civilizácia, jej vzostup a triumf rovnako ako jej súčasná kríza a jej príčiny, to všetko znova a znova potvrdzujú. A je tu Cirkev, ktorá trvá tisícročia a celý ten čas osvietená Duchom a poháňaná najlepšimi mozgami ľudstva sleduje všetky tieto vzostupy i pády a na ich základe vytvára svoju analýzu a návod na to, ako v tejto spoločnosti žiť a konať tak, „aby ti dobre bolo a aby si dlho žil na zemi“ (Ef 6, 3), ako vraví Písmo – nie nadarmo je tento prísľub spojený s úctou k rodičom a v širšom zmysle s rešpektovaním a správnym životom v ľudskej spoločnosti, ktorý *sociálna náuka* Cirkvi analyzuje a popisuje. Lenže... ako píše Robert P. Maloney, generálny predstavený Misijnej spoločnosti sv. Vincenta z Pauly: „Dovoľte mi na začiatku tohoto článku uviesť veľmi ľahký test. Koľko čitateľov môže vymenovať: desať prikázani? Deväť blahoslavenstiev? Štyri kardinálne čnosti? Tri teologické čnosti? Sedem sviatostí, Sedem skutkov telesného milosrdenstva? Sedem hlavných hriechov? Asi každý jeden, aj keď si prípadne musí troška oživiť pamäť. Koľkí dokážu vymenovať desať sociálnych princípov, ktoré sú "základnou súčasťou katolíckej viery?" Nikto? Podivné, táto otázka prináša rovnakú popletenú odpoveď takmer v každej skupine katolíkov. A to Cirkev opakovane proklamuje svoje sociálne učenie už vyše sto rokov!“ Neznalosť tejto časti základov katolíckej viery je rovnako ohromujúca ako tragická. Stačí ísť na internet a sledovať často bizarné až absurdné názory niektorých (mnohých?) katolíkov na svet a spoločenské dianie. Náboženská neznalosť a nevedomosť aj tu prináša svoje horské ovocie...

Prvý princíp sociálnej náuky Cirkvi je priamym dôsledkom toho, o čom sme si hovorili minule. Je to *Princíp dôstojnosti ľudskej bytosti*. Maloney k nemu stručne píše: „Každý človek je stvorený na Boží obraz a spasený Ježišom Kristom, preto je cenný a zaslúži si úctu ako člen ľudskej rodiny.“ Toto je základný princíp katolíckej sociálnej náuky. Každá osoba - bez ohľadu na rasu, pohlavie, vek, národnosť, náboženstvo, sexuálnu orientáciu, zamestnanie alebo ekonomickú situáciu, zdravie, inteligenciu, úspešnosť alebo akúkoľvek odlišnosť - si zaslúži úctu. Nie to, čo robíte alebo čo máte vám dáva právo na úctu; ale jednoducho to, že ste človek vám dáva vašu dôstojnosť. Táto dôstojnosť z katolíckeho pohľadu sa nikdy nestráca. Systava katolíckej sociálnej náuky začína pri ľudskej osobe, ale tam nekončí. Jednotlivec má dôstojnosť, ale individualizmus nemá v katolíckom sociálnom učení miesto. Princíp ľudskej dôstojnosti dáva človeku nárok na členstvo v spoločnosti ľudskej rodiny.“ Inými slovami, dôstojnosť človeka sa neodvíja od toho, aký je, či dobrý, zlý, taký alebo onaký. Neodvíja sa od jeho postavenia, či je bohatý alebo chudobný, či je podľa miery ľudí významný alebo bezvýznamný. Neodvíja sa od toho, čím sa zaoberá, aký je, či je alebo nie je užitočný iným ľuďom. Dôstojnosť človeka, jedno či dobrodinec alebo zločinec, jedno či bankára alebo feťáka niekde na periférii spoločnosti, bezdomovca či celebrity sa odvíja prsto od samého fajtu, že je – Bohom stvorený a teda Bohom chcený, Bohom milovaný, až na smrť, až na kríž, Krvou Ježiša Krista vykúpený a na Večnú Slávu Neba určený, aby sa stal bohom v Bohu, synom (dcérou) v Synovi. Je to podobné tomu, keď niekto zdedí šľachtický titul po rodičoch a je vojvodom či barónom jednoducho preto, že sa tak narodil. Takisto každý človek má túto omnoho väčšiu dôstojnosť Božieho tvora a obrazu jednoducho preto, že je Bohom stvorený a povoláný k synovstvu.

Odtiaľ sa odvíja idea *všeobecných ľudských práv*, ktoré nie sú človeku nikým a ničím udeľované, ale sú mu vrodene a vlastné od samej jeho prirodzenosti ako Bohom stvoreného človeka. Niet divu, že priekopníkom konceptu *všeobecných ľudských práv* bola a je práve Katolícka Cirkev. Obzvlášť po objavení Nového sveta (Ameriky) a následnom strete európskej civilizácie s miestnymi domorodými civilizáciami nabralo toto úsilie na intenzite. Historik Thomas E. Woods o tom píše: „Správy o zlom zaobchádzaní Španielov s domorodcami Nového sveta viedli v 16. storočí k závažnej kríze svedomia vo významných kruhoch španielskej spoločnosti, v neposlednom rade aj medzi filozofmi a teológmi. A práve v rámci tejto filozofickej reflexie dospeli španielski teológovia k niečomu, čo sa ukázalo ako dosť dôležité: k základom moderného medzinárodného práva. Jedným z najvýznačnejších mysliteľov a právnikov bol páter Francisco de Vitoria. Spolu s kolegami, jezuitskými právnikmi, „obhajoval učenie, že všetci ľudia sú rovnako slobodní; na základe prirodzenej slobody deklarovali svoje právo na život, kultúru a majetok“. Pri obhajobe svojich tvrdení sa Vitoria opieral o Písmo aj o logické myslenie. Vitoria a jeho kolegovia verili, že [toto] prirodzené právo sa netýka len kresťanov, ale všetkých národov.“ Keď dnes hovoríme o „ľudských právach“, len pokračujeme v tomto ich diele.

NA ZAMYSLENIE:

Dokument II. vatikánskeho koncilu o Cirkvi vo svete *Gaudium et spes* v bode 29 hovorí: „**Všetci ľudia majú dušu obdarenú rozumom a boli stvorení na Boží obraz; majú tú istú prirodzenosť a ten istý pôvod. Ako Kristom vykúpení, majú aj to isté Božie povolanie a určenie. Preto je potrebné čoraz viac uznávať základnú rovnosť všetkých.** Je samozrejme, že nie všetci ľudia sú si rovni z hľadiska rozdielov v telesnej zdatnosti a v rozumových či duševných schopnostiach. Napriek tomu treba prekonať a odstrániť každý druh sociálnej alebo kultúrnej diskriminácie v základných právach človeka z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, spoločenského postavenia, jazyka alebo náboženstva, lebo to je v rozpore s Božím plánom. Je naozaj poľutovaniahodné, že sa tieto základné práva človeka ešte všade nezachovávajú v plnej miere, napríklad keď sa ženám upiera právo slobodne si vybrať ženicha alebo zvoliť životný stav, prípadne prístup k rovnakému vzdelaniu a kultúre ako mužom. Ba čo viac, napriek oprávneným rozdielom medzi ľuďmi, rovnaká dôstojnosť osôb si vyžaduje, aby sa dospelo k ľudskému a spravodlivejším životným podmienkam pre všetkých. Prílišné hospodárske a sociálne nerovnosti medzi členmi alebo národmi jednej ľudskej rodiny vyvolávajú pohoršenie a odporujú sociálnej spravodlivosti, rovnosti a dôstojnosti ľudskej osoby, ako aj spoločenskému a medzinárodnému mieru. Súkromné i verejné humanitné ustanovizne sa majú snažiť o to, aby slúžili dôstojnosti a poslaniu človeka a zároveň aby rozhodne bojovali proti všetkým formám sociálneho a politického otroctva a za zabezpečenie základných ľudských práv v každom politickom režime. Tieto ustanovizne majú postupne vytvárať kladný vzťah k duchovným skutočnostiam, ktoré sú najvyššie zo všetkých; niekedy však môže trvať dosť dlho, kým sa dosiahne žiaduci stav.“

OTÁZKY:

< Ako by vyzeral svet, keby sme toto všetko splnili? A ako vyzerá naozaj? Kde to nefunguje? Sú v spoločnosti ľudia odstrčení, na okraji, ktorí majú menšie šance a možnosti ako zvyšok spoločnosti a to aj bez vlastnej viny – len preto, že sa narodili v nejakej skupine, rase, národnosti, stave,...? Ako sa snažíme túto nespravodlivosť prekonať? A naopak – nepreniká tento stav aj do našich myslí, do našej farskej praxe a života ako normálny, dokonca obhajovaný? >